

מעדני כת

משיעוריו של הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א

פרשת אמור תשפ"א שנה שנייה גליון 85

בעניין אמירה לעכו"ם לצורך חולה שאין בו סכנה ובאיסור דרבנן לצורך מצוה אם הוא הותר או דחוי

נסתפקתי בהא דאמרו שכל צרכי חולה שאין בו סכנה נעשין על ידי נכרי בשבת אם צריך לטרוח לעשות צרכיו שלא בחלול שבת של אמירה לעכו"ם או דאמירה לעכו"ם בחולה שאין בו סכנה הותרה ואין צריך לחזור לעשותה שלא במלאכה זו. עוד יש להסתפק אם מה שהותר אמירה לעכו"ם באיסור דרבנן לצורך מצוה כדאיתא בעירובין דף ס"ח אם צריך לטרוח שלא לעשותה בחלול שבת או הותרה חלול שבת על ידי עכו"ם באיסור דרבנן לצורך מצוה. עוד יש להסתפק אם מה שאמרו בפסחים דף כ"ה דאיסור הנאה שלא כדרך הנאתו מותר לחולה שאין בו סכנה אם צריך לחזור שלא ליתנות שלא כדרך הנאתו או דהותר איסור זה לגמרי.

וכתב דכל שהמלאכה מותרת ליכא איסור בריבוי דהיינו כל שהמלאכה אסורה אלא שהותרה לצורך פקוק נפש הרי היא חשיבא מלאכה אלא שלצורך הותרה אבל כל שמורכב בה חשוב מלאכה ואסור אבל מלאכה ביו"ט לא נאסרה כלל לצורך אוכל נפש ואינה חשובה מלאכה כלל ולכן גם הריבוי בשעורים לא נאסר בה.

וא"כ הכי נמי בעכו"ם שעושה מלאכה לצורך חולה שאין בו סכנה הרי המלאכה הזו הותרה בשבת ואינה חשובה כמלאכה כלל ולהכי הריבוי בה מותר גם כן ואינו איסור תורה אלא כהמלאכה עצמה שהותר לחולה שאין בו סכנה ולהכי מרבין לתינוק נמי.

ולפ"ז כל שצריך החולה לדבר אין לחפש ולטרוח לעשות בלא אמירה לעכו"ם שהרי הותרה לצורך החולה וכ"כ בקהלות יעקב ביצה, אמנם ברעק"א נראה שלא היה נראה לו לומר שצרכי חולה שאין בו סכנה שנעשה על ידי עכו"ם חשיב כהותרה לגמרי, ולדידיה יהא צריך לטרוח שלא לעשות המלאכה על ידי עכו"ם במקום שיכול על ידי טירחה לעשותו בלא מלאכה.

הנה צרכי חולה שאין בו סכנה שנעשין על ידי עכו"ם אם הותרה בשבת או דחוי בשבת לכאורה נחלקו בזה רבותא, דהנה בגמ' עירובין דף ס"ז ע"ב אמרו בההוא נוקא דאישתפוך חמיימין ולא יכלו למולו ואמרו ניהום ליה אנב אמיה ובפשטות הכוונה דאמיה הוי חולה שאין בו סכנה דעד ל' יום הוי היולדת חולה שאין בו סכנה ומותר לחמם לה מים על ידי נכרי אבל לחמם מים בשביל תינוק למולו אסור ומכל מקום אמרו לחמם המים לתינוק אנב אמו.

והנה נחלקו הרשב"א והר"ן בביצה אם ריבוי בשעורים במלאכות הוא אסור מן התורה או מדרבנן דהיינו כשקוצר לחולה שיש בו סכנה וקוצר בקצירה אחת כמה גרוגרות יותר ממה שצריך החולה אם עובר באיסור תורה או דאין אסור אלא מדרבנן והנה להר"ן דהוא איסור תורה קשה מאי מהני דניהום לה אנב אמיה הרי הריבוי גם אסור מן התורה ואמירה לעכו"ם באיסור תורה לצורך מצוה אסור וא"כ מאי מהני דניחמיה אנב אמיה ועמד בזה ברעק"א שם.

וברש"ש גיטין דף ח' ע"ב כתב על פי מש"כ הר"ן בביצה בטעמא דמותר להרבות בשעורים במלאכת יו"ט ואע"פ שהוא איסור תורה ואמאי התירוהו ביו"ט,

יבואר אם אמירה לעכו"ם באיסור דרבנן לצורך מצוה הותרה או דחוי

ובח"א ובמ"ב כתבו בשם המג"א דבמקום שפשע אין אומרים חטא כדי שיוזכה חברו ונראה מדבריהם שלא הותר האי איסורא לגמרי.

ולפ"ז יש מקום להסתפק במה שהורה שמוות לומר לעכו"ם להעביר עגלת תינוק בכביש זבטינסקי בבני ברק שיש להסתפק בו שהוא רשות הרבים לכולי עלמא וגם אם הוא כרמלית אבל לומר לעכו"ם לעשות מלאכה לצורך מצוה אם אפשר בעניין אחר אסור כמבואר במגן אברהם וא"כ אפשר דאין חשוב מקום מצוה לצורך כבוד אב שהרי האב יכול למחול על רצונו ואין כאן מצוה אע"פ שיש בזה קיום מצוה אבל כל שאינו צורך לגמרי אפשר דאסור, וצ"ע.

והנה בשער הציון שם כתב דכיון שכל ישראל ערבים זה לזה אינו חשוב חטא כדי שיוזכה חברך אלא כדי שתזכה אתה ולמה לא הותר לומר לעכו"ם להביא לולב לחבירו מחוץ לתחום.

ולא הבנתי דאי משום ערבות אמאי אין אומרים חטא כדי שיוזכה חברך בהדיק פת בתנור שגם כל ישראל ערבים זה לזה וצריך לעשות כל מצדקי שלא יחטא חברך וא"כ אמאי לא חשיב חטא כדי שתזכה אתה וכו' מצוה מאיסורא הרי על הכל ישראל ערבים זה לזה וצ"ע.

ולעניין מה שהתירו לומר לעכו"ם לעשות מלאכה דרבנן לצורך מצוה אם הותר איסור זה ואינו מלאכה כלל או שהיא רק נדחית מפני דבר מצוה אבל צריך לטרוח שלא לעשות מלאכה דרבנן על ידי עכו"ם, נראה לכאורה להביא ראיה מדברי המג"א סימן תרנ"ה שכתב לעניין אם מותר לומר לעכו"ם להביא לולב מחוץ לתחום ביו"ט של סוכות וכתב שם וז"ל וצ"ע אם מותר לשלוח לחבירו דא"א חטא בשביל שיוזכה חברך וז"ל דאם פשע במה שלא הכין לו לולב קודם י"ט אסור לשלוח לו ואם לא פשע מותר עססי' ש"ו, ואפשר כיון שהתירו לו חכמים אמירה לעכו"ם שרי בכל ענין עמ"ש סי' ש"ז ס"ה אפי' לצורך מצוה דרבנן וא"כ אפי' לצורך י"ט שני שרי דקי"ל שאין לנו רה"ר.

וממה נסתפק שיהא אסור לומר לעכו"ם להביא לולב לחבירו משום שאין אומרים לאדם חטא כדי שיוזכה חברך במקום שפשע נראה דס"ל שלא הותרה איסור אמירה לעכו"ם באיסור דרבנן לצורך מצוה אלא דחויא היא אצל המצוה, ולכן במקום שפשע לא דחינן איסורא מקמיה דאי הוי הותרה לא חשיב חטא כלל, אבל אפשר דבזה גופא נסתפק המג"א ולכן כתב דאפשר שגם בפשע יהא מותר משום דבאמת הותר האי איסורא לגמרי במקום מצוה.

יבואר אם מה שהותר איסורי הנאה שלא כדרך הנאתו לחולה שאין בו סכנה הותרה איסורו או דחוי

וכו' משום דקשה ליה למה ליה למימר ויניח ע"ג מכתו דהא איסור משום דעבר בב"י ולא משום הנאה דהא הוי שלא כדרך הנאתו אלא אתא לאשמועינן אנב אורחא שהחטים יפות למכה, עכ"ל, ומבואר דס"ל דאיסורא שלא ילעוס חטים הוא משום כל יראה ולא משום איסור הנאה שהרי מותר לחולה שאין בו סכנה.

והנה בשולחן ערוך יורה דעה סימן קנה סעיף ג כתב שם הרמ"א וז"ל מותר לשרוף שרץ או שאר דבר איסור ולאכלו לרפואה, אפילו חולה שאין בו סכנה, חוץ מבעצי עבודת כוכבים, ואין מותרין שום דבר איסור לחולה, אם יוכל לעשות הרפואה בהיתר כמו באיסור אף על פי שצריך לשהות קצת קודם שימצא ההיתר, מאחר שאין סכנה בדבר, עכ"ל, ובביאור הגר"א שם כתב וז"ל ובסוף פ"ב דפסחים לא ילעוס אדם חטים כו' אף על גב דשלא כדרך הנאתו הוא ומותר כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהלכות יסודי התורה בד"א

איתא בפסחים דף ל"ט ע"ב לא ילעוס אדם חטים ויתן על גבי מכתו ונפסק בשו"ע סימן תס"ו ובמגן אברהם שם ס"ק א' כתב וז"ל ויתן ע"ג מכתו, וז"ל הרמב"ם פ"ה מיסודי התורה בד"א שאין מתרפאין באיסורין בומן שהן דרך הנאתן כגון שבמאכלין אותו שקצים ורמשים או חמין בפסח אבל שלא כדרך הנאתן כגון שעושין לו רטיה או מלוגמא מחמין או מערלה או שמשקין אותו דברים שיש בהן מרה מעורבת עם אסור מואכל שהרי אין בהם הנאה לחיך מותר לחולה עכ"ל ועבי"ד סס"י קנ"ה, וז"ל הכ"מ כתוב בא"ח על מ"ש רבינו מותר לעשות רטיה מחמין בפסח כיון שיש לו מכה י"א דלא התיר אלא מחמין דעכו"ם והשאלו לישראל או הניחה ע"ג מכתו ואין אחריות על הישראל ואם אין מלוגמא לעכו"ם מקנה לו ישראל קמה ועושי' העכו"ם ממנה מלוגמא ונותנ' ע"ג מכת ישראל עכ"ל, וא"כ צ"ל דהא דאמר' לא ילעוס כו' דוקא בשל ישראל ומשום דעבר בכל יראה, ואפשר דמפני זה אמרו פ"ג דכתובות לשון חכמים מרפא דתנן לא ילעוס

כו' אבל שלא כדרך הנאתן כגון שעושין לו רטיה או מלוגמא מחמם כו' **אלא דמתני' משום שיכול לרכך החטים במי פירות וכיוצא אלא דלעסין משום שקרוב יותר דלא כמגן אברהם ר"ס תס"ו, עכ"ל**, ומבואר דהא דלא לילעוס חטים ויתן על גבי מכתו הוא משום דאסור בהנאה ואע"פ שמותר לחולה אבל באפשר בהיתר אין מותרין לו והכא אפשר במי פירות שאין מחמיצין וחזין דלא הותרה שלא כדרך הנאתו לגמרי, ואפשר דהמגן

אברהם לא פליג בזה שהרי הרמ"א כתב דין זה בפשיטות אלא דאסברה להמשנה באופן אחר וצ"ע.
ויעיין במאירי שם שכתב דהא דלא ילעוס חטים על גבי מכתו הוא משום דאינו חשוב חולה שאין בו סכנה משום מכה לחוד, אבל החולה מותר גם באפשר לו בעניין אחר וצ"ע.

כלים ששבתו בבית אם מותר לטלטלם בחדר מדרגות ד' אמות

יבואר שכל קומה בחדר מדרגות הרי הוא כרשות אחרת

אמנם שמעתי מידידי הגאון ר' מנדל לובין שליט"א דמאחר ורגל החיצונה אינה שולטת בפנימית לעניין עירובין שהרי אינה אוסר על הפנימית לטלטל שם כן גם לעניין חילוקי רשויות חשיב כשתי רשויות ואסור לטלטל מקומה לקומה כלים ששבתו בבית, וכן **ראיתי שכתבו כן בשם הגאון ר' מנדל אטיק שליט"א**.
והנה לעניין הנחת חפצים סמוך לפתח הבית הרי השכן אינו יכול להניח שם חפציו ואם כן אפשר דחשיב כרשות אחרת וכיון שחלוק במחיצות הרי הם כשתי חצירות של שתי בני אדם ומכל מקום באותו קומה מותר לטלטל ולא חשבינן ליה כשתי רשויות הפתוחות זה לזה אבל לגבי קומות התחתונות שפיר אפשר להחשיבו כשתי חצירות של שני בני אדם וצ"ע.

יבואר אם כלים ששבתו בבית אם מותר לטלטל בבית אחר ד"א להרשב"א

והנה איכא לספוקי לדעת הרשב"א והרשב"א דאף בחצר גופא איכא איסורא לטלטל ד"א האם הוא דוקא בחצר שלא עירבו דאי בחצר שעירבו א"נ בבית שרי בכל אופן אף כלים ששבתו בבית אחר או בחצר אחרת או אפשר דבכל אופן אסור בין עירבו בין בשלא עירבו, ולפ"ז ה"ה בבית יש לאסור.
ונחלקו בזה הפוסקים דהנה במג"א סי' שס"ו סק"י הביא בשם תשובות מהרי"ל שכתב וז"ל **אסור לטלטל בביהכ"ס אלא כלים ששבתו בתוכו ולא כלים ששבתו בבית** והמג"א תמה ע"ז כיון שאין שם דירה אין בזה סיבה לאסור, אך בעיקר הדבר לא קפליג, ובאבן העזר שם דייק מזה כדברי הרשב"א דאסור לטלטל בתוך החצר כלים ששבתו בבית.

וכן נראה דעת הגרעק"א שישלח באגרת לבעל הבית מאיר הו"ד בבית מאיר סי' שני"א דתמה עמש"כ הפוסקים הט"ז סו"ס שמ"ט, ובאבן העזר שם להחזיר טלטול תינוק לביהכ"ס למול בעיר שאין בו עירוב ע"י עכו"ם ולא הזהירו דמ"מ **אם מפתח ביהכ"ס עד כסא של אליהו יש יותר מד"א שאין להוליך התינוק כיון ששבת בתוך הבית ואף דבביהכ"ס יש לדון להקל עפי"ד המג"א סי' שס"ו סק"י** שכתב שם דביהכ"ס דאין בו מקום דירה אינו אסור לטלטל יעו"ש מ"מ אם מלין בבית כדרך הנהוג בימות החורף יש להזהר בזה עכ"ד, הרי מבואר בדבריו דנקט דאף בביהכ"ס עצמו א"נ בבית דייש לאסור בו לטלטל כלים ששבתו בתוך הבית אמנם דעת הבית מאיר שם אינו כן דודאי אף לדעות האוסרים לטלטל בחצר כלים ששבתו בבית אבל בבית שרי.

בעניין אם עכו"ם שמתפלל לד' יתברך אם מותר לעבור לפניו

שמו"ע שמותר לעבור לפניו וכן משום הטעם שמפריעין למתפלל כשעוברין לפניו הרי רק בתפלת שמו"ע אסור לעבור לפני המתפלל משום שתפלה זו היא לפני ד' ולכן בעי כוונה יתירה וצריך זהירות שלא להפריעו אבל בשאר תפלות ליכא איסורא בזה וא"כ העכו"ם שאין תפלתו לפניו יתברך ממש אפשר שאין איסור לעבור לפניו.
ובגליון הקודם נכתב שישאלו את מרן הגר"ק שליט"א ואמר שאסור לעבור לפניו, שוב אמר לי השואל שישאלו שנית ואמר לו שמותר לעבור ואמר שכנראה לא הבין תשובתו הראשונה שישאלו אם יש איסור לעבור לפני המתפלל גוי ואמר לא וכוונתו היתה שאין איסור לעבור לפניו.
שוב שמעתי מכמה ת"ח ששמעו מהגאון הגדול ר' משה שפירא זצ"ל ששמע מוקד אחד בירושלים שסיפר לו על המהר"ל דיסקין שראה גוי שזרע על ברכיו ומתפלל ולא עבר לפניו.

בעניין מי שפוסט עצמו ממצוה שיכול להתחייב בה האם התורה הזהירה אותו במצוות ויראת מאלוקין

חיובא הא לא חזי ליה דקאים מקמיה ת"ל תקום ויראת, וברש"י שם כתב ת"ל ויראת יש לך לירא מן היוצר היודע מחשבותיך שאתה מבקש תחבולות להפטר ממצוות, עכ"ל.

אלא דיש להעיר ממש"כ התוס' (עירובין דף כ"ב:) על מה שאמרו שם שבילי בית גילגול וכיוצא בזה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה, ואיזהו שבילי בית גילגול אמרי דבי רבי ינאי כל שאין העבד יכול ליטול סאה של חטים וירוח לפני סרדיט, והקשו בתוס' וז"ל ואם תאמר ולמה לי אין העבד יכול לרוץ אפי' יכול נמי הוי רשות היחיד כיון שמתלקט עשרה מתוך ארבע, ויש לומר דבענין שלא יהא ניהא תשמישתיה שלא יהא עשוי כעין מדרגה דלא תהוי מחיצתא נדרסת דאמר בפרק כל גזות (לקמן דף פט:) דלא הוי מחיצתא, עכ"ל.
ומבואר בדברי התוס' דכל היכא דניהא תשמישתיה לא הוי כרשות היחיד ואינו כמחיצה גמורה וא"כ כל מדרגות לא יהיו חשובים כמחיצה וקשה מהא דסולם תורת מחיצה עליו אע"פ דניהא תשמישתיה כמדרגות.
ויעיין בחתם סופר (תשובה פ"ט) וכן הוא בחזון איש (סי' ק"ח) שכתב דהא דלא מהני מה שניחא תשמישתיה אינו אלא שרבים מבטלי מחיצתא ואינו אלא לר' יהודה וכן אפי' לר' יהודה אינו אלא ברשות הרבים אבל בבני החצר שעולין על המדרגות לא חשיבו רבים שמבטלי מחיצתא יעו"ש.
ועוד דאיכא מעקה המדרגות דחשיב כמחיצה להפסיק בין הקומות על ידי עומד מרובה על הפרוץ ולכן אין לעשות מנינים על ידי צירוף העומדים בחדר המדרגות בלא רואים אלו את אלו.

יש להסתפק אם כלים שהיו בבהש"מ בית ויצאו לחדר מדרגות על ידי מלבוש או שהוציאם קטן אם מותר לטלטלם בחדר מדרגות בלא עירוב.

הנה בשו"ע סי' שע"ב ס"א פסק דגגין וחצירות וקרפיות כולן רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן ומותר לטלטל מזה לזה, והבה"ל שם נסתפק מה הדין במי שהוציא בגד מהבית לחצר דרך לבישה או שעבר והוציא לחצר האם מותר לטלטלו באותה חצר עצמה ולא לחצר אחרת דיש מקום לומר דחו"ל רק אסור ההוצאה מרשות אחת לחבירו אבל באותה חצר שרי אע"פ שהכלי שבת בבית ולא בחצר או שזמן נאמר דיון שהחצר אינה מעורבת ורשות כל בני החצר שולטין עליה עשאוה כעין רה"ר ואסור לטלטל בחצר יותר מד"א, והביא דנחלקו הראשונים בזה דבעבודה"ק כ' מפורש שאסור וכן משמע קצת מהרמב"ם וכן החמיר למעשה באבן העזר, ואילו רש"י שבת ק"ל ד"ה מותר והתוס' עירובין ע"א ד"ה וכלים כ' להדיא דשרי דלא ה' גזירת חכמים בכלל לטלטל בחצר עצמו אפילו כלי שלא שבת באותו חצר, והבה"ל לא הכריע להלכה בזה.

אבל החזו"א סי' ק"ד סק"ב פסק דהעיקר כדעת המותרין לטלטל בכל החצר אפילו דבר שלא שבת שם מבעו"י וכתב דמה שהביאו בשם הרשב"א בעבודה"ק שאסור לא נתגלה לן טעמו ודעת כל הפוסקין אינו כן מודלא כתבו דין זה, ומה שדקדקו מלשון הרמב"ם ס' אין הכרע משום שאם ה' דעתו כן ה' מבאר ומחלק בין כלים ששבתו בתוכו לכלי בית.

ובחדר מדרגות דידן לכאורה כיון שהוא חצר אחת יכול לטלטל העגלה שהובאה לשם מהבית, לדעת החזון איש דס"ל דמותר לטלטל בחצר שלא עירבו ד"א אפי' כלים ששבתו בבית.

יבואר דכל חדר מדרגות יש מחיצות המפסיקות בין הקומות

אלא דיש להסתפק כיון דחדר מדרגות הוי תל המתלקט עשרה מתוך ד' א"כ הוא מחיצה גמורה וחשיב כשתי חצירות ובפרט שיש גם מעקה שעומד מרובה על הפרוץ וא"כ אסור לטלטל מחצר לחצר.

אכן כיון שהחדר מדרגות רשות כל השכנים שוה בכל החדר מדרגות הרי הם כרשות אחת שהרי אם שתי החצירות שייכות לאדם אחד הרי הם כחצר אחת שמותר לטלטל כלים ששבתו בבית ד"א בחצר.

וכן מבואר בבית מאיר סי' שמ"ט ס"ה בסופו וכ"מ בהג"ה הגרעק"א בשו"ע סי' שני"ה ס"ג וכ"כ בחזו"א סי' כ"ב סק"ח ע"ש.

ונשאלתי אם עכו"ם המתפלל מותר לעבור לפניו, ולכאורה הא דאסור לעבור לפני המתפלל הוא משום שהוא עומד לפני השכינה ואסור להפסיק ביניהם כמו שכתב החי"א דאם או משום דאסור להפריעו מתפללו ובעכו"ם תרומתו ליתא שמסתבר שאין השכינה כנגדו, ואע"פ שגם העכו"ם יכול להתפלל לד' יתברך וכמו שאמר שלמה במלכים א פרק ה, **והם לא הנכרי אשר לא מעמך ישראל הוא ובא מארץ רחוקה למען שמך**, כי ישמעון את שמך הגדול ואת ירך החזקה וורעך הנטויה ובה והתפלל אל הבית הזה אתה תשמע השמים מוכן שבתך ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי למען ידעון כל עמי הארץ את שמך ליראה אתך כעמך ישראל ולדעת כי שמך נקרא על הבית הזה אשר בניתי, מכל מקום נראה שאין תפלתו לפני ד' כעומד לפניו ממש שהרי גם ישראל המתפלל אין תפלתו חשובה שלא לעבור לפניו אלא בתפלת שמו"ע שהוא עומד לפני ד' אבל בכל תפלה שמתפלל אין איסור לעבור לפניו ולא עדיף תפלת העכו"ם מתפלת ישראל שלא בזמן

אמרו בקידושין (דף ל"ג.) לעניין קימה בפני חכם יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו אטו ברשיעי עסקין, אלא יכול יעצים עיניו מקמי דלימטיה זמן חיובא דכי מטא זמן

א בעניין אם אפשר לצרף עשרה בחדר מדרגות בלא שרואים אלו את אלו

ראיתי להעיר שהיו כמה בני תורה שעמדו כל אחד בפתח ביתו בחדר המדרגות, כל אחד בפתח ביתו בכמה קומות הבניין, ואע"פ שלא ראו אלו את אלו מכל מקום אמרו שחדר המדרגות חשיב כבית אחד ולא בעינן רואין אלו את אלו לצרפם שכל שהם בבית אחד הרי הבית מצרפם לעשרה. ונראה דלא מהני מידי שהרי קי"ל דתל המתלקט עשרה מתוך ארבעה חשיב מחיצה גמורה להיבנו משום רה"י ששבת, והכי נמי כל גרם מדרגות הרי הוא כהל המתלקט וחשיב מחיצה גמורה לחלק בין הקומות השונות.

וכן מבואר בגמ' בעירובין (דף נ"ט) דסולם תורת מחיצה עליו ותורת פתח עליו רצו מערבין שנים רצו מערבין אחד, ואע"פ שנה לעלות על הסולם מכל מקום חשיב מחיצה, ומבואר דהמדרגות הבנויות על גרם הבטון שבני מתחת המדרגות שהיא כהל המתלקט ועליו בני המדרגות ונה לעלות עליו מכל מקום הרי היא כמחיצה ורצו מערבין שנים, והכי נמי כל מדרגות אע"פ שנה לעלות עליו הרי היא כמחיצה שלא חשיב כמקום הילוך להדיא, ואי חשיב כמחיצה אי אפשר לצרף השכנים אלא ברואין אלו את אלו ופשוט הוא.

והנה בביאור הלכה סימן קכח כתב לעניין כהן שיוצא קודם שקוראין כהנים אם חשיב מבטל מצוה, וכתב שם וז"ל אפשר דזמן חיובא הוא העיקר בשעה שהגיע לעצם נ"כ וכיון שהתחכם ויצא לחוץ מתחלה אף שקראו אותו בעת ברכת רצה מיקרי יציאתו זה מקמי דלימטי זמן חיובא ואינו עובר רק משום ויראת מאלהיך דאיתא בקידושין. וכן כתב בחפץ חיים באהבת חסד חלק א פרק ה' בהא דאמרין דישאל קודם לכנעני דוקא אם באו שניהן בבת אחת אבל אם בא הכנעני לבדו מתחלה מותר להלותו ברבית [ובפרט לדעת הרמב"ם] שהוא מקיים בזה מ"ע כו' אם לא כשיודע בודאי שהישראל יבוא אחר"כ דאז יש לו למנוע את עצמו מזה, עכ"ל, ומקורו כתב בנתיב החסד כמו שאמרו בקידושין ל"ג יכול יעצמו עיניו מקמי דלימטי זמן חיובא דכי מטי זמן חיובא הא לא חזי ליה ת"ל ויראת מאלהיך הרי דכיון שידע שבקרב יבוא עליו חיוב מן התורה אף שלע"ע לא בא החיוב עליו אין לו לבקש טעדיקי להפטר ממצוה וה"נ בעניינינו, וגם ראה זו יש לדחות קצת דהתם בעצימת עיניו כונתו להפקיע עצמו ממצוה וכדמשמע מפירש"י שם אבל הכא במה שמקדים א"ע ומלווה להכנעני כונתו רק להרויח עתה מומן עי"ז וממילא נפקע אחר"כ המצוה שאין לו מה להלות עוד לישראל גם אריתנו מקידושין הוא רק לשיטת הסוברים דעל הלוואת כנעני בריבית אין מ"ע אבל לדעת הרמב"ם שהוא מקיים בזה מ"ע דלנכרי וכו' אין ראייה לאיסור, עכ"ל.

בעניין טומאת כהן במקום שיכול ניצל על ידי שריפת המת

שמעתי להסתפק אם כהן נמצא בבית האסורים באהל אחד עם מת אם צריך לשרפו עד שלא ישאר ממנו מאומה כדי להציל עצמו מטומאת מת.
וכן אם יכול לזרקו מחלון ביתו למטה ברסוק עצמות אם צריך לזרקו להציל עצמו מטומאת מת.

ונראה פשוט שאסור לשרפו משום דכבוד הבריות של קבורת מת מצוה שאין מי שיקברוהו דוחה איסור טומאת כהנים ואפי' כהן גדול מיטמא למת מצוה, והכי נמי כל שאינו יכול להנצל מטומאתו אלא על ידי בזיון המת אסור לבזותו וגדול כבוד הבריות שדוחה איסור טומאת כהנים בקום ועשה.

והנה במגן אברהם סימן שיא כתב בקושיית הב"ח על הב"י שכתב דהיא דנפלה דליקה בשבת אסור להוציאו לכרמלית, ומת המוטל בחמה מותר להוציאו לכרמלית וכתב המג"א דליכא הכא בזיון המת כשנשרף ומשום טעם דאי לא שרית ליה אתי לכבוי לא שרין הוצאה, ואף על פי שבמדרכי משמע בדליקה התירו טפי, הרב"י לא ס"ל הכי וכו' עכ"ל.

ואין ראייה דלשרוף מת אינו בזיון דאפשר דלהשאיר המת שישרף מעצמו אינו בזיון כ"כ וכלשונו של המחצית השקל שם אבל לשרפו בידיים אפשר שהוא בזיון גדול. ויעויין בשו"ת אחיעזר חלק ג סימן עב שנשאל אם מותר לשרוף מתים וכתב דבשו"ת בית יצחק חיד"ח כ"ב ס' קנ"ה האריך בזה לאסור, משום דכל הנקברין לא ישרפו כמבואר בשלהי תמורה, דמקשה ונקברין אפרן אסור, והא תניא דם הנדה ובשר המת

והנה מי שפוסט עצמו ממצוות ציצית אינו נענש אלא בעידא דריתחא כדאיתא במנחות דף מ"א וכתבו התוספות בערכין דף ב' עמוד ב' וז"ל בעידן ריתחא ענשינן היינו דווקא באותן הימים דכל הטליתות היו בת ארבע כנפות איכא עונש לאותו שמשנה אותו להיפטר אבל בזמן הזה שרוב הטליתות פטורין אין עונש למי שאינו קונה ארבע כנפות, עכ"ל, וצ"ב מ"ש מהא דפוסט עצמו ממצוות נשיאת כפיים ומצוות הלוואה שעובר ביראת מאלוקיך.

ונראה שלא נאמר בו ויראת מאלוקיך, וכן מי שמכניס התרומה דרך גגין כדי להפטר מן התרומות ומעשרות לא אמרו בגמ' ברכות דף ל"ה אלא שדורות הראשונים היו מחייבים עצמם ודורות האחרונים פוטרים עצמם ונראה שאינו איסור גמור, ולכאורה צ"ב מ"ש ממי שעוצם עיניו מקמי דלמטי זמן חיובא דנאמר בו ויראת מאלוקיך והכי נמי הרי פוסט עצמו מן המצוה על ידי שאינו לובש בגד של ד' כנפות, וצ"ל דהתם הרי לבסוף מגיע זמן החיוב שהרי החכם עובר לפניו אלא שהפקיע עצמו שלא יתחייב בזה, וכן בברכת כהנים הרי הגיע זמן אמירת ברכת כהנים אלא שהפקיע עצמו שלא היה בשעת קריאת כהנים, אבל בעיצית הרי אינו לובש ד' כנפות כלל ואכתי לא הגיע זמן חיובא דציצית, ולכן לא נענש אלא בעידא דריתחא ומשום שלא חמד יופי המצוה ושכרה וצ"ע.

שנפרכו טהורין, מאי לאו טהורין ומותרין, ועי' פרש"י שם, ומסקי שם וז"ל ולדעתי הדבר פשוט שאסור לשרוף את המת דמבטל עי"ז מצות קבורה, דקבור תקברנו, דחייב מן התורה כמש"כ הרמב"ם בפט"ו מהל' סנהדרין ובפ"ב מהל' אבל הל' א' פסק דאם צוה שלא יקבר אין שומעין לו וכו' עכ"ל, ונראה מדבריו שאין בו בזיון אלא ביטול מצוות קבורה.

ולדבריו אכתי יש להסתפק אם כהן הנמצא עם מת ואינו יכול לצאת מאותו מקום אם מותר לשרפו ולבטל מצוות עשה של קבורה כדי שלא לעבור באיסור טומאת כהנים שהוזהר עליו בעשה ול"ת ולא אמרין דעשה דקבורה דוחה ל"ת ועשה שאינו שוה בכל כמבואר שהרי אינו בעידא דמפקר לאו מקיים עשה.

יבואר אם מותר לנהוג בזיון בכזית מן המת במקום טומאת כהנים

ונשאלתי במי שאשטו הפילה בביתו חתיכת בשר אם מותר להשליכו מחלון ביתו כדי להציל הכהנים מטומאת מת דיש להסתפק בכזית מן המת אם יש בו משום כבוד הבריות שלא להשליכו מחלון ביתו.

ונראה דמותר להשליכו מחלון ביתו כדי שלא יטמא הכהן כמבואר בשולחן ערוך יורה דעה סימן שעד סעיף ב' לעניין כהן שמיטמא למת מצוה וז"ל אינו נקרא מת מצוה לענין זה, אלא אם כן מצא ראשו ורובו חוץ מאבר אחד, חוזר ליטמא בשביל אותו אבר, עכ"ל, ונראה דכזית מן המת אין הכהן מיטמא לו משום כבוד המת ואין בזה היתר דמת מצוה וא"כ הכהן שנטמא בכזית מן המת מותר להשליכו כדי שלא יטמא במת.

בעניין בלע של לחם הפנים בשולחן שנבלע בלחם הפנים של שבוע שלאחריו

בלע של הלחם של שבוע שלפניו אין מצוותו שיהיה על השולחן, וא"כ עדיין קשה שהרי הבלע נעשה נותר ונבלע בלחם וצ"ע.

ואפשר שלא היה חם מבחוץ רק מבפנים שהרי היה מעשה נסים וא"כ לא בלע מהשולחן או שהנס היה שאע"פ שהיה חם לא בלע מהשולחן.

ועייין בשו"ת רדב"ז חלק ו סימן ב אלפים קעח שנשאל איך ראו ישראל שהלחם הפנים היה חם וכתב שם וז"ל אמרו משום של הריטב"א ז"ל שהיה עולה הכל מהלחם ובוה היו מכירים שהוא חם ועדיין לא ידענו אם זה הנס היה תדיר או דילמא בזמן עולי רגלים ובשלמא שיהיה חם היה קצת צורך כדי שיתנהו האוכלים בלחם חם אבל שיעלה הכל למה ועוד שלא ראיתי מימי עולה הכל מהלחם אפי' כשהוא חם אלא בזמן שחזתים אותו וצריך הוא ז"ל לומר שהכל היה בכלל הנס, וכו' עכ"ל.

עוד צ"ב אמאי לא הוי הלחם הפנים מוקצה משום שלא היה ראוי לאכילה בכניסת השבת עד שיקריבו הביזין, ובאמת כל קרבן אינו ראוי לאכילה בכניסת השבת שהרי אי אפשר להקריבו עד למחר ואיך אכלין מן השעיר של יו"ט הרי הוא מוקצה בתחלת השבת והיו"ט שאינו ראוי לאכילה עד למחר, ואפשר דחשיב גמרו בידי אדם אע"פ שאינו יכול להקריבו מיד וצ"ע.

בעניין אמירת שלום לחבירו

דחייב אדם לשאול בשלום חבירו בשם ואנו נמי כי שיללין אהדי מוכרין שם דשלום שמו של הקב"ה דכתיב (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום לשם ה'.

הנה בשו"ע או"ח סי' פט סוף ס"ב איתא וי"א שאפילו במוצא חבירו בשוק לא יאמר לו אלא צפרא דמרי טב כדי שיתן לב שהוא אסור להתעכב בדברים אחרים כלל עד שיתפלל, ובמ"ב סקט"ז כתב דאף דמדינא מותר מ"מ נהגו קדמונינו להחמיר בזה מזה הטעם.

ובשלמות חיים סימן ק"ו העיר במה שנוהגין בזמנינו שאומרים תמיד צפרא טבא א"כ יהא אסור לומר קודם התפלה גם צפרא טבא או בקר טוב, וכתב שם השואל דאפשר דמה

איתא במסכת מכות (דף כג:) א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם [אלו הן] מוקרא מגילה ושאלות שלום בשם והבאת מעשר מוקרא מגילה דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו למעלה מה שקבלו למטה ושאלות שלום דכתיב והנה בועז בא מנחת לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ואומר ה' עמך גבור החיל מאי ואומר וכי תימא בועז הוא דעביד מדעתיה ומשמאי לא אסכימו על ידו ת"ש ואומר ה' עמך גבור החיל, עכ"ל.

וברש"י שם כתב ושאלות שלום בשם - דמותר לאדם לשאול בשלום חבירו בשם כגון ישים ה' עליך שלום ואין בו משום מוציא שם שמים לבטלה, מרבי, ל"א שאלות שלום בשם

² ואפשר שלכא מוצוה בהפרשת תרומה שאינו אלא תיקון מאכלו והוא כנטיילת ידיים ושחיטה שאינו צריך לחזר אחריהם אבל כבר נודע שנחלקו בזה הראשונים יעויין בתוס' ר"ה דף ד' ע"א שנראה מדבריהם שיש מצוה בהפרשה, ויעויין ברכת משה סימן ד' שהאריך בזה אאמרו"ר וצ"ל.

שהחמיר בשו"ע שלא לומר שלום היינו דווקא היכא שיש לו עצה לשנות ולומר צפרא טבא אבל בזמננו דליכא עצה אחרת נמצא דצריך לבטל לגמרי ולא החמירו ובפרט דע"פ הדין מותר אפילו לומר שלום כשפגע בו.

וכתב לו קני מרנא הנאמן ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל וז"ל אם רגיל לומר בלשון אשכנז גוט מארגען אימער צפרא טבא והוי שנינו ואם רגיל לומר צפרא טבא אימער בלשון אשכנז גוט מארגאן, עכ"ל, ולדבריו יכול לומר אחר התפלה בקר טוב וקודם התפלה צפרא טבא. **אמנם** יש לעיין למה שכתב רש"י בלישנא בתרא שתקנו שחייב לשאול חבירו בשם והיינו בשלום א"כ אחר התפלה חייב לשאול בשלום ולא לומר צפרא טבא שהוא תקנה גמורה שהסכימו בית דין של מעלה על זה כדאיתא בגמ' שם.

ואפשר דכיון שהתקנה הוא משום בקש שלום ורדפהו כדאיתא ברש"י שם אם חבירו מוחל לו אין צריך לשאול לו דווקא בשם ד' ואפשר שהנהיגו שלא לומר שלום משום שהרבה פעמים פוגש חבירו במכאונות המטופלים לכן אינו אומר לו בשם ד'.

וכן בשבת למה שהאשכנזים נוהגין לומר גוט שבת הרי אינו מזכיר שמו יתברך בברכתו ולעומת זאת הספרדים שאומרים שבת שלום הרי עושין כתקנת חז"ל שמברכין חבירו בשם ד' ואפשר דשבת עצמו שמו של הקב"ה כמ"ש בזהר [פ' יתרו פ"ב] מהו שבת שמא דקב"ה וחשוב שמברך חבירו בשם ד' ואין צריך לומר שבת שלום בשבת.

בעניין להתחזק ולחזק ע"י הכרת המעלות

ובספר פלא יועץ כתב דחנוך לנער על פי דרכו דיש מקל נעם ומקל חובלים ולפעמים צריך להשתמש במקל נעם ולפעמים במקל חובלים וכשאני יודע הדרך לחנך את בנו על פי רוב המקל נעם הוא המשיפיע יותר. ומצוות וקדשתו שלמדנו לכבדו שעל ידי זה ישמור כהונתו, יליפין לכל עניני החינוך הדרך להראות גדלו ותפארתו של ה' ה' תורה, ושמעתי על שני אחים ידועים צדיקים שגדלו במקום הרחוק מתורה אלא שאביהם הכניס בלבם שהם שונים מכולם שיש להם אבות וקנים צדיקים וגדלו לתפארת. וכן שמעתי על אחד באר"ב שבסוכתו היה מאתיים וחמישים מכתבי פשוטין מהעבודה מחמת שלא הסכימו להעבירו אם ישמור שבת וכיון שפטרורו משום שמירת השבת היה שמח במכתבים אלו שקיים בהם ובכל מאודך, וזה היה הניי סוכה שלו.

ולכאורה צ"ב שמקרא אחד מלמדנו שני הנהגות סותרות האחד לכבד את ה' והשני להכריחו לקיים מצוות הכהונה ואין נלמד מקרא אחד שני ענינים אלו, וכן שהתורה נתנה שני הנהגות אך נתנה גם הכהן כדי שיקיים מצוות הכהונה האחת והלכריחו והלכונו על מצוות הכהונה, והאחד להראותו מעלות הכהונה ולכבדו ועל ידי זה שיראה מעלתו וגדלותו של ה' ה' יכנס בלבו חשק ורצון לקיים מצוותיו וכל הנהגות המצויים את הכהן ותרוויחו חד טעמא אית להו כדי לחזק הכהן לקיים מצוותו.

וכן ראיתי לפרש על מה שפירש רש"י בריש פרשת אמור וז"ל אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים, ובפשוטו הוא להזהיר לומר העונשים המוטלים על העובר על ד"ת כדי שיהיה ולא יעברו עליהם, אבל אפשר לפרש להזהיר כלומר שיראה וזה הגדולים על הקטנים שיראו כמה אור וטוב הוא להיות הכהן שומר כהונתו וע"כ ישמרו כהונתם.

אמרין ביבמות דף פ"ח ע"ב וקדשתו בעל כרחו היכי דמי אילימא דלא ניסת לאחד מעדיה (היינו בתרי אמרי גרושה היא ותרי אמרי אינה גרושה) ולא קאמרה ברי לי צריכא למימר דלפני אלא לאו דניסת לאחד מעדיה וקאמרה ברי לי וקתני דפנו, אלמא דפנקין לה מיניה, ותירצו איסור כהונה שאני, היינו דאפי' בניסת לאחד מעדיה ואמרת ברי לי מוציאין אותה מידו ויעוין בקובץ הערות שביאר הדוא משום שוקדשתו הוא מצוה על ישראל לקדש הכהנים ולהכי אפי' בברי לי מוציאין אותה מידו.

והנה בגיטין דף נ"ט עמוד ב' איתא תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפנות ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון, וכן הוא בגדלים דף ס"ב, אמנם יעוין ברש"י שם שכתב וקדשתו וכו' וכוונתו דרשניין לה מקדוש יהיה לך וכמ"כ ברש"י בחזמשי.

שיחה מהגאון הגדול רבי משה פנחס הכהן קופשיץ זצוק"ל שנמסרה בישיבת בית מדרש עץ און ובישיבת בית הלל בימי הספירה תשס"ג

בענין ההכנה לקבלת התורה

בספיקות כגון כאשר קמים בבוקר ונדמה שעדיין עיפיים קצת ומסתפקים אם להישאר לישון או לקום, או כאשר מסתפקים אם לישב ללמוד או לעשות דברים אחרים, או מגיע היצ"ר ופושט את הספיקות שימשיך לישון ולא ילך ללמוד, והיינו דרך כאשר יש "פתח" יש לו היכן להיכנס אבל אם אין פתח אין יכול היצ"ר להיכנס.

ועפ"י דברי הדובנער מגיד יש לבאר ברא דמבואר הפסוקים של עין הדעת, דכאשר בא התנש להחשיא את חוה אמרה לו מפני עין הגן נאכל, ומפני העין אשר בתוך הגן אמר אלוקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותו. ובסנהדרין כ"ט דרשין מהכא דכל המוסף גורע שדחף הנחש את חוה על העץ ונגעה בו ואמר לה כשם שלא מתה בניגעה כך לא תמות באכילה. וצ"ב דאין שייך לשון גורע אלא במקום שגורע חלק מהדבר כגון הגורע פרשה מתפילין או שאר מצוות, משא"כ כהוה שכיון שהוסיפה נתבטל כל ציווי הקב"ה והול"ל כל המוסף כהוה. והביאור הוא דהא דאמרין גורע דלא קאי אעיקר הצווי, אלא על מה שאמר הקב"ה "מות תמותו" והיא אמרה "פן תמותו", וכיון שהיא נסתפקה אם תמות, פשט היצ"ר הספק ואמר "לא מות תמותו", דלא תמות באכילה כמו שלא מתה בניגעה, והוא משום שאין היצ"ר שולט אלא כשיש ספיקות.

בקבלת (פ"ט פ"ד) כתיב עיר קטנה ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול וכבד אותה ובנה עליה מצודים גדולים, ומצא בה איש מסכן וחכם ומילט הוא את העיר בחכמתו ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא, ובגדלים (ד"ל ב"ב) אמרין, עיר קטנה זה הגוף ואנשים בה מעט אלו אברים, ובא אליה מלך גדול וסיכב אותה זה יצ"ר, ובנה עליה מצודים וחרימים אלו עונות, ומצא בה איש מסכן וחכם זה יצ"ט ומילט הוא את העיר בחכמתו זה תשובה ומעש"ט, ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא דבשעת יצ"ר לית מדבר ליה ליצ"ר, ושמעתי מהגר"ש שברדון זצ"ל שהקשה כמה שייך למלט את העיר בחכמה אחרי שהמלך הגדול האויב בנה מסביבה מצודות ומגדלים, ואין בחכמה אפשר להלחם נגד מגדלים, וביאר דהמסכן וחכם מראה שכל המגדלים הם דמיונות, וזה כל מה שעושה לנו היצ"ר שמדמה לנו שאם נקום להתפלל ונגיע בזמן לתפילה נהיה עייפים כל היום, ולא נוכל להתרכז בלימוד, או שאמנו ומראה שנדמה שכואב הראש ואם לא יוכל לנו זה יגרום להתדרדרות וכו', ואז מגיע היצ"ר הטוב ומראה שהכל דמיונות הכל שטויות והבליים, ואדם קם לתפילה ורואה שכל דמיונות היצ"ר פרחו ונעלמו, אבל "ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא" שלמחרת שוב חוזר היצ"ר עם נסיון שאם יקום יהיה עייף וכו' ולא זכר אשר רק אתמול קם וראה שאין שום בננים והכל היה עורבא פרח.

וזה התפקיד שלנו כהכנה למתן תורה אשר כדי ליזום לתורה ללא מפרעים היא להיות מונח בבית ד' ביתה כל תמוט, ללא ספקות וללא התלבטויות, כל המצוות הן ברורות, וכל העבירות הן אסורות בודאי, כל ניתן פתח ליצ"ר שבו יוכל להכנס להכריע ספיקות כיון שלא יהיו ספיקות וכאשר יבוא היצ"ר וינסה לפתותו בדמיונותיו המכונים כל תפתה לו, ונתחזק בקיום המצוות ונטכח לקבלת התורה באהבה כאיש אחד בלב אחד.

ומצונו בילקוט שמעוני תהילים (אות ת"ת) מגדל הנסיון בזה האה דכתיב "ברכו ה' מלאכי גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו", רבי יצחק נפחא אמר אלו שומרי שביעית, בנהו שבעולס אדם עושה מצוה ליום אחד לשבת אחת לחודש אחד, שמוא לכל ימות השנה, ודין חמי חקלה בירא, כרמיה בירא, ושתיק, יש לך גבור גדול מזה, וקודם לזה איתא שם א"ר ישמעאל בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשבע יצאה בת קול ואמרה מי גילה לכם ר' זה שמלאכי השרת משתמשים בו, דכתיב ברכו ה' מלאכי גבורי כח עושי דברו, ומדרשין מחד קרא הנך דרשות משמע דאותו קושי אשר היה באמירת נעשה ונשמע שהוצרכו לכפיית הר כנגינת, כך הוא גודל הנסיון והקושי בשמירת שמיטה כמצוותה לכל דבר, והשומר את המצוות על כל פריטיו ודקדוקיו וזכה לאכול מהמן וללא שום טרדות וקשיים כלל.

שמעתי מאמרי הגה"צ ר' צבי הכהן קופשיץ זצ"ל ממשיה דהגר"ז שסיפר לנו אחר שקרא אצלו קריאת התורה ואמר לו הגר"ז אני ישלם לך עם מעשה שהיה עם מרן הגר"ח זצ"ל, דהנה מרן הגר"ח זצ"ל היה מקפיד מאד בכל קריאת התורה שיהיה המניין מעשרה שלא שמעו עדיין קריאת התורה, ופ"א בהיותו בדרך ברכבת ביחד עם הגאון ר' שמחה זעליג הדיין דבריסק והשעה התאחרה ולפי שחבון השעות היה נראה שיגיעו לעיר בריסק קצת אחרי שהשקיעה ולא יוכל לקרוא בתורה באותו יום והתחילו לירד בתחת המסוכה ולחפש בתיכונים עם ס"ת ומנין לקרוא בתורה, ואע"פ ש"ע"ז יפסידו את כרטיס הנסיעה ויתכן ובאותו כפר לא גרים כלל יהודים שומרי ת"מ ואפילו אם יש יהודים יתכן ואשר אין שם ס"ת, אמנם הגר"ח לא שת ליבו לזה ואמר שצריך לעשות הכל בשביל המצוה, וכך היה וירדו בתחת המסוכה ונכנסו לכפר לברר אם יש שם יהודים, ונכנסו לתוך מפעל חייטות גדול ושאלו את בעל המפעל אם יש כאן יהודים בכפר וענה להם שיש, והוא הדין בית הכנסת, ענה להם שכאן בכפר הזה מתקיימים התפילות, אמנם לא בכל יום מתקיים כאן מניין אלא רק בשבתות ויו"ט שאז יש עשרה יהודים המגיעים להתפלל, ובכל יום הם רק שמונה יהודים, ושכח הגר"ח מאד שזיכה לקרות במנין שעדיין לא שמעו קריאת התורה, מיד ביקש הגר"ח להוציא ס"ת ויחד איתו ור' שמחה זעליג היה מנין וקראו בתורה בעשרה שלא שמעו עדיין קריאת התורה, וכאשר גמרו את הקריאה אמר הגר"ח לר' שמחה זעליג בא ונשוב לתחת הרכבת אולי נצליח לחזור לבריסק, וכאשר הגיעו לתחת הרכבת ראו לפניהם את הרכבת אשר הביאתם הנה, שכאשר הם ירדו מהרכבת גילו ברכבת איזו תקלה, ובזמן שהיו הגר"ח ורש"י בקריאה"ת באותו הזמן תקנו את הרכבת וכך חזרו הגר"ח ורש"י באותו הרכבת וללא תוספת ממוון. וללמדנו שכאשר עושה האדם ככל שביכולתו לקיים מצוות הבורא ומתאמץ למעלה מהצוות, מקבל סיוע מלמעלה מעל דרך הטבע שלא ינוק ולא יופרע, אלא יקבל את הכל על הצד היותר טוב.

והנה ידוע אשר אמר הדובנער מגיד לרבינו הגר"א, עה"פ לפתח חטאת רובין, דהא קרא קאי על יצ"ר, דאין היצ"ר מגיע להחשיא את האדם אלא היצ"ר פושט ספיקות. והביאור הוא דעל דברים הוודאים אצל האדם, כגון אכילה נבילות וטריפות וכל כיו"ב אין לאדם נסיונות כלל כיון שברור אצלו שהדבר אכור, וכל הנסיון הוא

עומדים אנו עכשיו בימים גדולים אשר הוכרחו בתורה (שמות ט"ז-א') "ויסעו מאילם ויבואו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים." ופרש"י דנתפרש היום של חניה זו לפי שבו כיום כלתה החרה שהוציאו ממצרים והוצרכו למן, ולמדנו שאכלו משיירי המצוה ששים ואחת סעודות. וידוע אשר ענין המן היה להוריד מבני"א את כל דאגת הפרנסה, שעד שבאו למדבר סין היה להם לחם ממצרים ושם הוצרכו ללחם והמטיר להם הקב"ה מן מהשמים. והנה לנו נראה לכאורה שהיה ענין המן רק ליצאי המדבר, ותו לא מיד, וזה אינו דהא אמרה תורה (שמות שם-ל"ב) "מלא העמר ממנו למשמרת לדרתיכם למען יראו את ה' ה' ה' אשר האכלתי אתכם במדבר" וברש"י: לדרתיכם, בימי ירמיהו כשהיה ירמיהו מוכיחם למה אין אתם עוסקים בתורה והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה מהיכן נתפרנס, הוציא להם צנננה חם ואמר להם: אתם ראו דבר ה', שבעו ע"ב נאמר אלא ראו, בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו עכ"ל. וזה אמר להם ירמיהו אשר בכל דור ודור מוריד הקב"ה מן מהשמים אלא שצורתו משתנית מדור לדור ללומדי התורה ולמקדשי שמו, ואף בדורות אנו, פשוט וברור אשר לומדי התורה ועוסקי זוכים למן, וכן בכל דור ודור.

הראוני בשו"ת חת"ס שכתב דאחד מהעומדים לשמחה בל"ג בעומר הוא משום שבו התחיל ירידת המן במדבר, והדברים צ"ב בטובא דהרי בט"ו באייר באו למדבר סין וכתבי "וילוונו על עדת בני ישראל וגו', מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבטנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע וגו', ובקר וראיתם את כבוד ה'", הרי כתיב להדיא בקרא שבים מ"ז התחיל ירידת המן, ולכא"ה הוא ולא כהתח"ס הנ"ל, וראיה לכא"ה עפ"י הרמב"ן דהק' אמאי כתיב אחר פרשת המן שמעתי את תלונות בני ישראל וגו' והרי כבר קודם לכן כתיב דאמר הקב"ה שירד מן, ועי"ש שתי' בתהויל השני דבתהויל חשבו בני ישראל אשר המן ירד יום או יומיים ולאחמ"כ ביאם הקב"ה אל מקום יישוב ויאכלו שם, ומטעם זה כתוב פרשה חדשה "שמעתי את תלונות בני ישראל" כיון שבהו נתבשרו אשר יזנו מהמן עד בואם אל ארץ נושבת, ולפ"ז יש לבאר דברי החת"ס דאע"פ דירידת המן התחילה בט"ו אייר, אמנם בל"ג בעומר נתבשרו שיוזנו מהמן עד בואם אל ארץ נושבת וזהו טעם לגדול השמחה אשר יש ביום ההוא.

ומענין לענין אשר בכל דור ודור ובכל שנה ושנה מוריד הקב"ה שפע של מן לעולם במיני צורות ובאופנים שונים, שמעתי מחכ"א שליט"א, אשר היה השבוע בקצירת חייטים וסיפר להם החקלאי שם סיפור מופלא ביותר, דהנה בשנת השמיטה הוא מקיים את מצות התורה בשלימות כדכתיב ובשביעית תשמיטה ונטשתה, ולא מכרה לעב"ם ולא מסרה לאוצר בית דין אלא השדה (היה פתוחה לכל מאן דבעי, ובשנת השמיטה האחרונה חתם הקב"ה קיבלו החקלאים כמות מים גדולה מהרגיל לצורך השקית השדות בסכום מוול מאד מהרגיל כיון שבאותה שנה היתה בצורת ה"ו והוצרכו החקלאים לגים יותר מהרגיל, לכך הוולו עבורם את מחיר המים, וסיפר החקלאי שכיון שהוא באותה שנה לא עבד בשדה, מכר את כמיותו המים לאחרים בסכומים גבוהים מהרגיל, והסתכם באותו סכום רווח של כל שנה בעוה"ש"ת.